

Posudek oponenta k bakalářské práci Martina Kroupy:

„Intencionální akt a idealita řečového významu v Husserlově myšlení“ (FF UK, Praha 2017)

Shrnutí osnovy a celkového cíle

Předložená práce Martina Kroupy začíná velmi zdařile uvedeným interpretačním sporem ohledně přesného vymezení Husserlova pojmu *noematu*. Jádrem sporu se týká v první řadě toho, zda je možno *noema* ztotožnit se samotnou předmětností, která je v daném intencionálním aktu zaměřena, v druhé řadě otázky, zda je možno tuto Husserlovu koncepci *noematu* přiblížit jejím porovnáním se způsobem, jímž je ideální smysl pojat u Fregeho. Následně autor ukazuje, že Husserlova práce začíná právě tam, kde Frege skončil, totiž v tázání po způsobu, jímž ve vědomí dochází k uchopování ideálního smyslu jako jisté různě intendované identity. Přes tázání po povaze vztahu mezi jazykovým výrazem a jeho významem (druhá část) se tak autor propracovává až k představení Husserlovy teorie intencionality (třetí část), která tak v jeho práci vystupuje jako nezbytná součást řešení otázky po významu a smyslu, které mohou jazykové výrazy nést.

Silné stránky předložené práce

Na práci je v první řadě nutno ocenit, že zejména v její druhé části jsou komplexní pojmové distinkce Husserlovy teorie významu (výraz, významová intence, významové vyplnění, obsah intencionálního aktu, viz kapitoly 2.2-2.5) podány zpřehledňujícím způsobem s takovou mírou talentu a systematizace, která je v bakalářské práci málokdy vídaná. Autor přitom sleduje jasnou argumentační linii, v níž spolu s Husserlem obhajuje nutnost rozlišovat mezi významem a referovanou předmětností. To, že „význam výrazu, jakožto intencionální obsah s míněným předmětem vyjádření nelze bezvýhradně ztotožnit“ (str. 21) dokládá autor jednak tím, že k jednomu a témuž předmětu může být referováno pod různými významovými popisy („vrah Desdemony“ a „milující muž dcery senátora Branazia“, str. 20), jednak tím, že jednomu a témuž významu může „odpovídat celý rozsah předmětů“, jak se ukazuje zejména v případě obecnin.

Desiderata a otázky k obhajobě

V kapitole o významu jako „ideální jednotě“ (2.6.-2.9) autor velmi detailně rozebírá důvody, kvůli nimž Husserl vymezuje význam jako určitý ideální útvar, k jehož smyslu sice nutně patří, že se dává jako nezávislý na empirických podmínkách své realizace ve vědomí (jinak bychom upadli do pastí psychologismu), zároveň však opakovaně zdůrazňuje, že tato sféra idealit musí být vykázána ze své „subjektivní realizace“ (máme-li se vyhnout její platonizující hypostázi). Právě v tomto zdůrazňování skutečnosti, že ideální útvary nejsou nezávislé na subjektivních aktech znamenání, pak nejspíš spatřuje i hlavní rozdíl oproti pojetí významu a ideálního smyslu u G. Frege, který chce být ve své kritice psychologismu ještě důslednější než Husserl a snaží se veškeré ukotvení ideálního smyslu i základních principů logiky vykázat v jazyce, s metodickým uzavorkováním všeho, co se při jeho konstituci odehrává ve vědomí. Zároveň je škoda, že toto srovnání s Fregem, kterým je celá práce uvedena, vystupuje v práci spíše sporadicky na

jednotlivých místech (např. str. 24 a 45), a není mu věnována alespoň samostatná podkapitola. Během obhajoby by tak bylo záhodno, aby se autor pokusil stručně shrnout hlavní rozdíly mezi Fregeho známým rozlišením smyslu a významu a Husserlovým pojetím distinkce mezi ideálním smyslem a předmětem intence. A pokud autor sám komparaci těchto pojmů považuje za zavádějící či nemožnou, jak naznačuje pozn. pod čarou 28 na str. 9, pak by se nabízelo minimálně porovnat Fregeho tvrzení, podle něžž smysl spočívá ve specifickém způsobu danosti, s Husserlovým důrazem na rozmanité způsoby danosti, v nichž se intencionálně vztahujeme k téže předmětnosti.

V předložené práci, která je po systematické i formulační stránce zcela příkladná, dále poněkud postrádám alespoň náznak kritického odstupu od prezentovaných tezí. Minimálně v jedné otázce bych se rád autora zeptal, zda je podle něj možno zcela nekriticky přijmout Husserlovo pojetí jazyka jako vnějšího šatu myšlenky, které slouží především k její komunikaci někomu dalšímu či její uchování pro další generace. Pokud by se totiž jazykový výraz omezoval na tuto druhotnou funkci, nebylo by (například podle Merleau-Pontyho námitky) jasné, proč myšlenka směřuje ke svému jazykovému vyjádření jako k vlastnímu završení (viz *Fenomenologie vnímání*, Praha 2013, str. 226). S touto otázkou pak souvisí i jisté podezření, zda můžeme bez výhrad přijmout Husserlovo podání jazykového výrazu jako pouhého materiálu, který musí být oživen intencionálním aktem interpretace, abychom v něm rozpoznali smysluplné vyjádření myšlenky. Není toto podání násilnou a dualistickou konstrukcí, kterou by fenomenologie řeči měla vyvrátit poukazem na to, že zkušenost komunikace nás (až na zvláštní výjimky) nikdy nestaví před pouhé akustické vjemy nebo grafické obrysy, ale před slova a věty nadaná významem?

Po formální stránce je předložená práce redigována přehledně a s minimem překlepů. Jediné menší opomenutí je v tom, že text sice obsahuje mnohé citace z disertace P. Urbana – která navíc již před pěti lety vyšla knižně, takže by bylo správnější citovat z této upravené knižní podoby –, v závěrečném seznamu použité literatury ovšem nefiguruje.

Závěr

Celkově vzato je z práce patrný jak hloubkový vhled do zpracované problematiky, tak široký přehled o sekundární literatuře i o otázkách, které jsou v současných husserlovských bádáních předmětem debat. Zcela jednoznačně ji tedy doporučuji k obhajobě a navrhuji ji ohodnotit jako výbornou.

V Praze dne 4. 6. 2018

Ondřej Švec, Ph.D.